

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1983

FRA FORMANDEN.

"Året gik".

Jeg siger tak til alle, der i 1983 sluttede op om Lokalhistorisk Forenings arbejde og arrangementer.

Vi har haft interessante arrangementer med mange tilhørere, så som besøg på Flynderupgård Museet, kørt busture i kommunen i forbindelse med Nordisk Festuge, arkæolog Peter Vang fra Nationalmuseet har fortalt om jægerstenalderen i Øresundsregionen, lokalhistorikeren Kaj Strandberg har holdt foredrag om bondesamfundet i vores kommune, og vi sluttede sæsonen af med en aften i Fredensborg, hvor kommunaldirektør Laurits Andersen fortalte om kulsvierne i Nordsjælland.

I dette årsskrift har forhenværende landsarkivar Harald Jørgensen skrevet en artikel, hvori der omtales to sølvbægre, som Christian d. 7. skænkede et brudepar fra egnen. Skulle der være nogen, der kan lede os på sporet af disse bægre, eller fortælle om deres videre færd, er vi meget interesseret i at høre nærmere herom.

Jeg håber, De vil læse vores lille årsskrift med interesse, og jeg ønsker alle vore medlemmer et godt nytår.

William Josephsen.

EN BRYLLUPSGAVE.

I årene 1772-83 tilbragte Christian d. 7. sommermånederne på Fredensborg slot sammen med de øvrige medlemmer af kongefamilien. Enkedronning Juliane Marie og hendes søn arveprins Frederik havde stået bag den intrige, der havde ført til Struensees arrestation og senere henrettelse i foråret 1772, og i realiteten var det dem, der udøvede den eneældige regeringsmagt på kongens vegne. De havde følgelig en interesse i at overvåge, at uvedkommende ikke fik adgang til eller indflydelse på kongen.

I det daglige forløb livet ved sommerhoffet på Fredensborg stort set som om vinteren i København. Det faste punkt på dagens program var det kongelige middagstaffel, hvortil foruden kongefamilien nogle fornemme hoffolk og embedsmænd havde adgang. Forud for taflet gav man med regelmæssige mellemrum kur for embedsmænd og fornemme rangspersoner. Man modtog også fremmede gesandter og man afholdt statsråd. Af og til foretog man køreture i omegnen med besøg på Jægerspris, Frederiksværk og Marienlyst ved Helsingør. På et vist tidspunkt begyndte kongen at interessere sig for fiskeri på Esrum sø, og når han sejlede ud, var han som regel ledsaget af en båd med musikanter. Om fiskene bed bedre til musikledsagelse, er en anden sag. Om aftenen arrangeredes små selskaber og baller, undertiden også koncerter. Dagen sluttede med et kongeligt aftentaffel, hvor man var sat til bords efter hofetikettens strenge regler. Det hørte endelig med til kongens adspredelser at deltage i forskellige spil. Så godt som hver aften var der stillet et spillebord frem, hvor for-

Frederiksborg slot Juni 1867

98

uden de kongelige personer også enkelte hofembedsmænd var tilsagt til at deltage.

Når et medlem af kongefamilien havde fødselsdag, udvidedes festlighederne. Der blev inviteret flere gæster til både middags- og aftentaflet, og man forsøgte sig også med specielle arrangementer. 11. oktober 1783 fejrede kongens halvbroder arveprins Frederik sin 30-års fødselsdag, og i den anledning besluttede man dagen efter - nemlig onsdag den 12. oktober - at få arrangeret et bryllup i slotskirken. Fisker Lars Rasmussen fra Humlebæk og hans kæreste Ane Cathrine Pedersdatter, ligeledes af Humlebæk, havde bestilt bryllup hos præsten i Asminderød, hvortil Humlebæk hørte på det tids-

punkt, og det blev nu arrangeret således, at brylluppet skulle finde sted i slotskirken, og at hoffet ville byde brudeparret og et følge på 30 personer til et bryllupsgilde i Fredensborg slotshave. Præsten i Asminderød var meget optaget af den hæder, der blev vist brudeparret fra Humlebæk, og han har i sin kirkebog tydeligt givet udtryk herfor. Han var navnlig betaget af, at brudeparret og dets følge fik lov til at køre over slotsgården, hvor ellers ingen andre måtte komme, og igennem den løngang, som kun kongen og hoffet benyttede. Da brudetoget kørte over pladsen, stod kongefamilien i slottets vinduer og så til. Præsten kan også fortælle, at der i slotshaven var rejst et spisetelt umiddelbart ud for kongeparrets spisegemak, hvorfra man senere havde lejlighed til at se brudeselskabet spise og danse. Naturligvis fik brudeparret også gaver. Præsten kan fortælle, at brudeparret allernådigst fik en "brudegave i guld". Desværre fortælles der ikke, hvad det var for en genstand. Derimod kan præsten berette, at brudeparret også fik to sølvbægre med kongens navn og bryllupsdatoen indgraveret. Mon disse gaver endnu skulle befinde sig i en eller anden Humlebækslægts eje?

Om brudeparret oplyser folketællingslisten for Humlebæk fra 1787, at Lars Rasmussen var 38 år og gift for anden gang. Det berettes yderligere om ham, at han er "indrulleret matros". Hans kone Cathrine Pedersdatter er 34 år og gift for første gang. De synes ikke at have nogle børn. Derimod boede Lars Rasmussens søn Jørgen af 1. ægteskab hjemme hos faderen. Han var 16 år, og i huset var desuden en skånsk tjernestedreng, ligeledes på 16 år, der hed Gunner Svendsen. De to halvvoxne drenge har nok hjulpet Lars Rasmussen med fis-

keriet.

Der har været noget at tale om i Humlebæk i de dage, og folk er sikkert valfartet til fiskerhuset i Humlebæk for at beundre de kongelige gaver.

Harald Jørgensen

JEB
77

Nordmandsdalen - Frederiksberg slotspark

GLIMT FRA BESÆTTELSESÅRENE.

Da vi den 9. april 1940 så de sorte fugle flyve hen over Humlebæk, anede vi jo ikke, hvad de følgende år ville bringe, men stort set slap Humlebæk nok nådigt gennem besættelsesårene.

Som skoleleder havde jeg vel kun den opgave, at berolige børnene og så den første dag lytte til radioens meddelelser med forholdsordrer for de kommende dage. Mørklægningsgardinerne kom op i en fart, og så var det jo blot at vente.

Hvor længe?

Vi så dog ikke meget til tyskerne i Humlebæk. På havnene i Sletten og Humlebæk etableredes politivagt. Kun fiskerne måtte sejle ud, og disse skulle være forsynet med pas, der blev kontrolleret af danske politibetjente, men ellers forløb de første år bemærkelsesværdigt fredeligt i Humlebæk.

Først da den danske regering i 1943 gav op, og hæren blev afvæbnet, blev forholdene mere besværlige, og vi listede om aftenen trods udgangsforbud i mulm og mørke hen til naboerne for at hygge os sammen.

Efter 29. september 1943 begyndte så jøderazziaerne, og adskillige jødiske familier blev af fiskerne i Sletten taget om bord på stranden ved Nivå og sejlet til Hven. Senere foregik denne flugt dog især oppe fra nordkysten. Det danske politi fungerede jo endnu, og på Krogerup var der etableret en politiskole, men så kom den 19. september 1944.

Om eftermiddagen så jeg en afdeling af politiet marchere forbi skolen. De blev stoppet af en forbipasserende, der

meddelte dem, at tyskerne havde interneret politiet, og hele skaren spredtes øjeblikkelig for alle vinde.

De gik under jorden og dukkede først op igen den 4. maj 1945.

Et par timer senere kom et par tyske soldater med maskinpistol under armen og forlangte at undersøge skolen. Jeg viste dem skolestuerne og vores lejlighed, og så forsvandt de igen. De var synligt nervøse, vi kunne let have haft hele politistyrken oppe på skolens loft.

Da der nu ikke mere fandtes politi, begyndte uheldige eksistenser at optræde, hvorefter der oprettedes et civilt vagtværn, der virkede overordentlig effektivt.

Krogerup blev nu belagt med "Hipoer", og der oprettedes en kostskole for børn fra tyskvenlige familier. Man passerede nødtigt Krogerup dengang.

I løbet af vinteren blev det nu mere og mere klart, at krigen gik mod sin afslutning. På havnen i Sletten gik et par halvgamle tyske soldater på vagt. Jeg traf sammen med den ene hos barberen, som spurgte ham, hvordan det gik, hvortil han svarede: "Kaput, Kaput".

Tyske flygtningefamilier blev nu i stort tal sendt til Danmark og anbragt i lejre og skoler forskellige steder i landet. Et par måneder før befrielsen dukkede en tysk officer op og forlangte at bese skolen, særlig skolekøkkenet havde hans interesse, og jeg ventede nu med bange anelser, at skolen ville blive belagt med flygtninge, men vi var atter heldige og undgik dette.

Sidst i april 1945 oplevede vi den store sorg, at en af mine tidligere elever, Gerhard Johansen, der var frihedskæmper, blev taget af tyskerne og skudt under et flugtfor-

søg. Han hviler nu på Humlebæk kirkegård, men en sten ved Humlebæk-Fredensborgvejen lidt uden for Søholms nu nedlagte mejeri markerer stedet, hvor han faldt.

Men så kom den vidunderlige majaften, da vi hørte budskabet fra den engelske radio om tyskernes kapitulation. Selv om det var lidt sent, for min søn ud og hejsede skolens flag. En forbipasserende cyklist råbte begejstret: "Åh, du dejlige, danske flag". Kunne man mon tænke sig et sådant følelsesudbrud i dag? Alle folk kom på gaden, alle havde ventet, at det måtte komme, og nu var det sket. En sådan befriende glæde, en sådan følelse af fællesskab kan vist vanskeligt gøres forståeligt for unge i dag, men vi oplevede den hin forårsaften.

Så dukkede en betjent igen i uniform op og spurgte, om politiet måtte oprette standkvarter på skolen, hvad jeg selvfølgelig sanktionerede. Nu fulgte begivenhederne slag i slag.

En afdeling af frihedskæmpere med deres kendte armbind fik hovedkvarter på Københavns kommunes hvilehjem på Gl. Strandvej, mens politiet næste dag rykkede ind på skolen.

Jeg var klar over, at vi blev nødt til at lukke skolen nogle dage. Sidst havde vi måttet lukke skolen 3 uger i februar på grund af brændselsmangel, og privat kunne vi kun fyre i en lille kakkellovn. Da skolens eneste telefon var min private, og den var anbragt i vores spisestue, afstod jeg frivilligt denne til politikontor, og da vores soveværelse lå ved siden af spisestuen, sov vi de næste 4-5 dage under politibeskyttelse.

Vi fik nu travlt med at forberede festligholdelsen af den følgende dag, der jo officielt skulle fejres som Dan-

marks befrielsesdag.

Den 5. maj blev jo markeret med klokkeringning fra alle landets kirker, men også på skolen ønskede vi at fejre dagen. Vi vidste naturligvis ikke, hvor mange børn, der ville møde op næste morgen, men vi blev glædeligt overraskede. De allerfleste kom, og mange af de nærmestboende havde deres forældre med. Vi samledes ved skolens flagstang, og 4 skolepiger bar flaget ud, hvorefter det hejstes, mens vi alle sang: "Der er ingen ting, der maner som et flag, der går til top". Derefter samledes børn, forældre og 36 politibetjente i skolens lange korridor, og jeg havde lejlighed til at sige nogle ord om den lykkelige dag og bede for freden. Vi mindedes Danmarks konge og vi mindedes de mange, der havde givet livet for Danmarks frihed. Til slut sang vi verset:

Guds fred med vore døde i Danmarks rosengård,
Guds fred med dem, som bløde af dybe hjertesår.
Vor kærlighed med alle, de store som de små,
der ville stå og falde med løven askegrå.

Mange forældre stod med tårer i øjnene.

Derefter måtte vi jo sende børnene hjem, men nogle damer, deriblandt min kone, havde arrangeret morgenkaffe for betjentene i skolekøkkenet. Bagermester Christensen i Sletten leverede gratis brød, og mejeribestyrer Johansen, Krogerup mejeri, kom med smør og fløde, købmændene sørgede for kaffen.

De næste fem dage var ikke så hyggelige. Adskillige tyskenlige personer hentedes til afhøring, enkelte vist på et temmelig spinkelt grundlag, men mine indtryk fra disse dage vil jeg lade gå i glemmebogen.

Den 11. maj begyndte skolen igen sin daglige virksomhed. Følgerne af de fem onde år mærkedes dog længe efter og

brændselsmangelen var akut i de nærmest følgende vintre.

Kristian Kristiansen.

Ovenstående artikel blev af afdøde skoleinspektør K. Kristiansen skrevet til Lokalhistorisk arkiv. Fru Gerda Kristiansen har venligst givet os lov til at anvende den.

KIRKEBYEN GRØNHOLT

De fleste af kommunens beboere mener vel, at Asminderød Sogn er af langt større betydning end Grønholt Sogn, også i historisk betydning. Men er det mon rigtigt? Jeg mener det ikke.

Grønholt var engang meget større, så stort, at det indbefattede Hillerød og Hillerødsholm, hvor nu Frederiksborg Slot ligger. Historikeren Victor Hermansen siger kort i bogen "Hillerød by", at disse steder i kirkelig henseende hører under Grønholt kirke. Ingen andre synes at have bemærket, at der ikke findes noget kirkesogn mellem Grønholt og Nørre Herlev.

Sognet nævnes i historien med nogle breve fra Valdemar d. 1. og ærkebiskop Absalon omkring 1170 og dateret Grønholt eller Grønolt. De er muligvis skrevne på en træborg liggende på det voldsted, som findes i Grønholt Skov. Byens navn findes flere gange nævnt i klosterbøgerne fra Esrom og Roskilde. Men tæt på sognet kommer man i en brevveksling mellem

Poul Laxmand på Asserbo slot og biskoppen Niels Sklave fra Roskilde i årene 1494 og 95. Det drejer sig om nogle bønders ydelser, som de begge mener hører dem til. I den anledning afholdes der sognestævne på Grønholt kirkegård, og her nævnes navne på bønder i kirkesognet. Stævnet er indkaldt af sognepræsten Peder Hans, Hans Jens fra Hillerødsholm og Lasse Jens fra Tolstrup. Her nævnes også Olaf bonde i Hillerød, Peder Olaf fra Fielckindstrup og andre bønder fra Fielholt, navne på steder, som ikke findes mere. Sognepræsten Peder Hans er nok den samme, som 1471 skænkede den store klokke til kirken.

Bogen, Frederiksborg Amts Stednavne, fortæller om andre lokaliteter hørende under Grønholt. De fleste som forsvundne gårde eller byer. Tulstrup ved vi lå ved Tulstrups Vang. Fielholt omtales så sent som 1682, at det er en nedlagt gård, hvis jord på grund af dens "udygtighed" er delt mellem Gl. Grønholts vang og "Porthus". Sammen med denne gård nævnes andre gårde: Capelgården, Fielckindstrup, Borilte eller Borholt, formodentlig "enstidige gårde" som de kendte Ebbekøb og Østrup. Og de har haft deres plads i baglandet til Grønholt, omkring Hillerød. De forsvandt, da Frederik den 2. ved tronskiftet i 1559 begyndte på bygningen af Frederiksborg Slot, og med planen om en by rundt om dette, fratog Grønholt sogn det meste af sit område, der nu tilhører Hillerød.

Med ønsket om at eje hele Nordsjælland fik kongen 6. juni 1560 fra Gert Ulfstand 2 enstige gårde i Roland, hele Grønholt kirkeby på nær Degnebolet, ialt 13 gårde og 4 øde jorde. Fra Thale Ulfstand, enke efter en anden Poul Laxmand, fik han 9 gårde i Langstrup, 2 i Højsager, 2 i Bådstrup, 2 i Langerød, 1 gård og en mølle i Tulstrup, 1 gård i Gl. Grøn-

holt, 1 bolig i Gl. Grønholt, 2 gårde i Toelt, 11 gårde i Daglykke med to fiskerboder på strandbakken nedenfor og 12 bundgarn. Og den nævnte Fielholtgård. Fra Herluf Trolle fik han Hillerøds by med 6 gårde og 4 pendinghuse, Hillerødsholm og gården Fielckindstrup. Desuden 7 gårde i Lønholt. Der mangler andre landsbyer i vore to sogne, men fra Grønholt er dog det meste kommet. Det mest interessante er det undtagne "Degnebol". I 1705 døde degnen Hellesen i Asminderød. Hans efterfølger krævede enkens hus som værende en "degne-stavn". Hun nægtede og hævdede, at huset var bygget af hendes far, som også var degn i Asminderød. Det viste sig gennem gamle dokumenter, at den rette degnestavn lå i Grønholt. Det er dette degnebol, som hedder "Lærerefadershus" og i dag har matrikel nr. 22 i Grønholt og nr. 17 i Asminderød. Dette gamle beboelsessted har altså været befolket i mere end 400 år. Den nye degn i Asminderød fik et stykke af "Damgårdens abildhave", hvorpå der blev bygget ham et hus. Det er de to huse på Ebbekøbsvej nr. 1 og 3, som her er nævnt.

I sine bestræbelser på at skabe et "Frederiksborg" oprettede Frederik den 2. et Frederiksborg Len. Til dette henlagde han i 1562 Grønholt sogn, og 1565 bekendtgør han, at gårdene Ebbekøb, Østrup, Borilte og Capelgården skal ligge under Frederiksborg Slot. 1567 tillægges den nye præst ved slottet Fielckindstrup med al dens jord. I forvejen er Fielholt inddraget i Gl. Grønholts vang, så hele Grønholt sogns område er reduceret med Hillerød by, Hillerødsholm og de andre nævnte gårde. Derfor bliver sognet til anneks under Asminderød kirke. Fra 1567 fortæller en liste, at Grønholt kirke har 36 "decimanter" eller tiendeydere, Asminderød har 88. Præstegården blev til en almindelig bondegård,

den lå i mange år bag ved kirkegården med indkørsel langs det højre gærde. Foran kirkegården stod en kirkelade sammenbygget med den buede indgangslåge. Ved kirkens reparation 1844 blev den fjernet, men forbindelsen ses endnu mellem stengærdet og den murede del. Præstegården blev nedlagt 1751, da dens sidste fæster Lars Børgesen døde. I disse vanskelige år for landbruget blev en anden gård nedlagt 11. juni 1769, så de oprindelige 10 gårde blev til 8.

Grønholt kirkegård har altid været større end Asminderøds. Tidligere var dennes størrelse begrænset af en mur langs med indkørslen. På den side mod Præstevej lå 3 huse, som blev fjernet 16. juni 1849 og kirkegården udvidet. Først i dette århundrede er den nye del kommet til.

Grønholt by har flere hemmeligheder i sin historie. 1575 nævnes i Øresundstoldens regnskab, at 3710 tagsten er kommet til kongens jagthus i Grønholt, som siden er flyttet til Lønholt og igen brugt til bygninger ved Frederiksborg. I Frederiksborg Amts regnskaber for 1682 til 87 er opført udgifterne til opførelse af en tegllade i Grønholt skov. Den har 76 fag og et logemente for teglbrænderen. Hvert fag på 10 alen. Der er også et fag over ovnen og leveret 11 nye vinduer og karme, glarmester Glaun har forsynet dem med glas. Motiveringen for bygning af dette teglværk er, at teglværket ved Frederiksborg er helt forfaldent og der ikke er mere ler. Men her i Grønholt skov er masser af ler, -"så der altid er forråd, når Hans Majestæt det behøver". Men hvor lå dette teglværk i skoven? Jeg har ikke senere fundet noget om det. Har det været i gang længe, må der være spor efter det. En lergrav bliver ikke så hurtigt udslettet. Kirkebogen fra 1693 nævner ikke nogen teglbrænder, så driften og flytning

gen af teglværket må være sket få år efter oprettelsen, måske har leret været for dårligt.

Den samme kirkebog siger i sin indledning at være afløser for en ældre, men denne findes ikke. Det ville være en fryd at få fat i den. Måske er der et gemmested i kirken, endnu ikke opdaget? I kirken står også to degnestole med initialer og årstallet 1569. Hvem har skænket dem? Årstallet er helt forkert, på det tidspunkt var kongen ejer, og han havde andet at bestille end skænke stole til en annekskirke. Der findes ejheller andre godsbesiddere, som kunne give en sådan gave. Måske er disse stole kommet andet steds fra.

Hvor Asminderød by alle dage klumpede sig sammen om kirke og kro og senere kan takke Fredensborg Slot for sin vækst, bærer Grønholt by stadig præg af sin "fornedrelse" efter 1560. Den har aldrig været en gennemfartsby, og har derfor ingen kro, selv gårdene lå i ældre tid i mindre klynger. Dertil kommer de mere ensomt liggende "Lurehuse", Stendalshus, Tulstruphus og Lærefadershus, alle i udkanten af byen. Omkring kirken nogle ældre huse. Den gamle rytterskole kom 1724 og var i brug mange år, den er ikke forandret meget, har fået lidt tilbygning. På venstre side af kirkegården ligger det gamle klokkerhus, men ellers kun små huse, som gadehuset med matr. nr. 40. Her boede skræddere og andre små håndværkere, men også spillemænd. En rigtig landsby-blanding.

Ved udskiftningen var overdrevet stort nok til at skabe nogle mindre landbrug. De danner i dag rygraden mod byen. Hillerød og har dog ingen forbindelse til denne gøgeunge, som 1560 gjorde Grønholt til det, den er nu, - en lidt til-lukket, men dejlig, gammel landsby.

Kaj Strandberg.

HUMLEBÆK HAVN OG KIRKEGÅRDSSØEN.

Humblebæk Havn er den ældste af havnene langs kysten mellem København og Helsingør. Når der først blev anlagt havne her i sidste århundrede skyldes det, at købstæderne fra tidlig middelalder havde eneret på al handel, og derfor blev de første havne i Danmark naturligt lagt der, hvor der kunne sælges og købes varer. Fiskeriet i Øresund krævede heller ikke havneplads, da det mest var til eget brug og foregik fra småbåde, der blev trukket op på stranden. Først i løbet af sidste århundrede begyndte fiskeriet at blive et egentlig erhverv, hvor man anvendte så store både, at det kunne betale sig at investere i havneanlæg.

Baggrunden for anlægget af Humlebæk Havn er da heller ikke hensynet til handel og fiskeri, men rent militær.

Under Napoleonskrigene først i 1800-tallet prøvede Danmark

at holde sig fri af de stridende parter for som neutral at kunne handle til begge sider. Englænderne brugte deres herredømme på havet til at blokere fastlandets havne for at "sulte" Napoleon ud. Deres ængstelse for, at Napoleon skulle lægge sin klamme hånd på den betydelige, danske flåde, medførte angrebet på København i september 1807, hvor København blev bombet til kapitulation og den medfølgende udlevering af flåden. Den 20. og 21. november kunne beboerne i Humlebæk betragte det storslåede syn af en eskadre på over 300 skibe, der stod Sundet ud. Herimellem praktisk talt hele den danske flåde medsamlet alt dens grej næsten ned til den sidste tovende. Med flådens udlevering var Danmarks saga som sømagt ude. Og den dag var Danmark meget mod sin vilje tvunget i armene på Napoleon og dermed kommet i krig mod England.

I 1700 var Karl den 12. gået i land ved Humlebæk, og i 1807 gik englænderne i land ved Vedbæk. Nu turde man ikke lade kysten ligge ubeskyttet hen, men anlagde batterier på strategiske steder, bl.a. et nord og et syd for Humlebækken. Samtidig byggedes i al hast en mængde kanonbåde - store ro-både med plads til en snes mand og en eller to små, men svære kanoner. Kanonbådene stationeredes rundt omkring ved kysterne, flest ved kysten af Øresund, der var gennemfartsvej for næsten al skibstrafik, og hvor man derfor kunne genere fjenden mest. I denne forbindelse fik man øje på mulighederne i Humlebæk.

Før Humlebækkens udløb i Øresund rendte den gennem et mo-seagtigt område med stejle skrænter på de tre sider - kaldet "Hullet". Her kunne graves en havn ud til kanonbådene, der dels ville være beskyttet af batteriernes kanoner, dels lig-

ge usete af forbisejlende skibe.

Den 4. januar 1810 underskriver Frederik den 6. et dekret om, at der skal bygges en havn "for lo Fods dybgaende Fartøier". Man er åbenbart på det tidspunkt blevet enige om, udover anlægget af kanonbådshavnen at bygge en ydre havn, hvori blandt andet de statsautoriserede sørøvere - kaperne - kunne søge ly for fjender eller uvejre.

Arbejdet blev lagt i hænderne på den 55-årige oberstløjtnant Diedrich Adolph von der Recke. Han var en kendt mand på egnen. Boede på "Lille Wendorff" i Fredensborg og havde udført flere arbejder for staten i området. Blandt andet havde han bygget Langstrup skole og Sletten skole - den bygning, der i dag ligger på den anden side af Gl. Strandvej over for Humlebæk skole - samt ombygget de gamle rytterskoler. Det, der gjorde ham egnet til opgaven, var nok mest, at han i årene 1802-1805 havde forestået udgravningen af den 9 kilometer lange kanal fra Esrum sø til Dronningemølle ved hjælp af soldater, egnens bønder og - straffefanger.

I foråret 1810 går arbejdet i gang. Von der Recke får tildelt 350 soldater, som bor under primitive forhold i telte og må gå for en dagløn, der ikke rækker til meget andet end tobak og lidt brændevin. Derudover antages 50 håndværkere, som dog tilbydes lidt mere anstændige forhold. Der indkøbes spader, hakker og 200 trillebørene, og nu trilles tusindvis af børfulde jord fra udgravningen væk og bliver smidt, så der dannes den høj, der afgrænser havnen mod vest, og hvor huset "Humlehøj" senere bygges.

Da det bliver koldt i oktober sendes soldaterne hjem, men håndværkerne bliver. Næste forår kommer to kompagnier soldater igen, og man begynder at ramme pæle ned til molerne.

Fiskerne i Humlebæk tjener til føden ved at fiske sten til molerne i vintermånederne.

I 1812 er man så langt med arbejdet, at mindre både kan søge ly i havnen, men da er pengene brugt op og havnen kun halvt færdig. Von der Recke søger gang på gang om flere penge til byggeriet og begrundet nødvendigheden af havnens færdiggørelse med kanonbådshavnens militære værdi. Men inflationen galoperer, og når han får penge til udbetaling, er værdien allerede faldet så meget, at han ikke kan få det arbejde udført, som pengene var beregnet til. I januar 1814 slutter Danmark en bitter fred. Da krigen nu er slut, mister havnen sin betydning som militært anlæg, og det bliver nu næsten umuligt at hale flere penge ud af regeringen. Danmark er i økonomisk krise og pengene frigives klat for klat. Alligevel lykkes det von der Recke at nå så vidt, at han i oktober 1815 kan meddele, at molerne er færdige, men da er han selv en træt og nedbrudt mand og dør allerede året efter.

Kanonbådshavnen kom aldrig rigtig i brug, men fik lov til at forfalde i idyl og udgør nu som kirkegårdssø en af de smukkeste pletter langs Strandvejen. Men yderhavnen kom faktisk til at fungere godt nogle år, men da den søndre mole ikke er bygget langt nok ud, får man evindelige problemer med tilsanding og tangmasser, der lægger sig i indløbet. Regeringen har mistet interessen for havnen og vil ikke yde penge til den nødvendig udbygning, så alle havnepengene går til de årlige oprensninger af indsejlingen, og efterhånden svinder trafikken på havnen ind.

I 1860 er regeringen blevet træt af de evige besværligheder med Humlebæk Havn og sælger den.

Bådebygger Rasmus Jensen i Humlebæk køber havnen for 7270.

rigsdaler. Den er da meget forfalden, men bådebyggeren var en driftig mand og han forlængede molerne, så havnen fik det udseende, den har i dag. Han har sat sit minde på havnen ved at bygge den solide rødstensvilla "Nyholm", der ligger syd for havnen. Havnen gik i arv til sønnen, der i 1928 ser sig nødsaget til at afhænde den. En sammenslutning af Humlebæks fiskere - Humlebæk Havneinteressentskab - købte havnen med støtte fra stat, amt og kommune.

Find Christensen.

